

פ"ב ה"ג). וכן בית אבטינס ואומני אלכסנדריא שידעו, או לא ידעו כל כך, להעלות עשן (עיין יומא לח ע"א), המפטמים והמערבים הסממנים הם שעליהם לערב את מעלה עשן. ולפי פירושו של אלבק נוסף המעלה עשן נפרד לגמרי מן הקטורת על הגחלים כדי שיעלה עשן כבר בעת כניסתו לקודש, ואת הקטורת בקודש הקודשים הוא שיתן. האם כך דרך המדע לעבור על המלה „בה” כאילו איננה?

וכל זה אפילו אילו לא היו לנו עוד ברייתות (יומא מט ע"ב) שדנו בהן אם בשעה שיתן את הקטורת בקודש קודשים על האש, צוברה כדי שיהא עשנה שוהה לבוא, או מפזרה כדי שיהא עשנה ממחר לבוא, שמשמעותן כבר שלא כפירושו של אלבק שטוען מתחילה היה שם עשן.

ואף לא הגיוני הוא פירושו. נכנס הכהן מהעזרה להיכל, בידו האחת המחטה של גחלים, ובשניה הכף של קטורת, ובאיזו יד מוסיף הוא בהיכל, טרם היכנסו לקודש הקודשים את מעלה העשן? או שמא כבר בעזרה תחת כיפת השמים ולעיני כל העם יעלה את העשן לפני אחזו כף של קטורת? ולמה צריכים ללמדו שיצבור את הקטורת פנימה שהוא חוצה לו (עיין בגמרא נב ע"ב), היינו בצד הסמוך לארון ורחוק מגופו, כדי שלא תיכווה זרועו המתפשטת חוצה לו כשהקטורת שצבר לצדו בוערת מיד, והרי כבר ישנו עשן, ואין עשן בלא אש, ואם כן כבר ידו תיכווה איך שיתן. ועוד: הרי מעלה עשן שיעורו בכלשהו, האם הגיוני הוא שהכלשהו הזה מעלה לבדו ענן גדול ועשן כזה שעליו אמרה תורה לדבריו כי בענן אראה? (אפילו אם היינו מודים לו, שאותו עשב לבדו מעלה עשן מעצמו, ולא כמו שדרכנו ללמוד – אך אין ראיה לדבר – שכל פעולתו בלבד היא שאם הסממנים בוערים שעשנם לא נשאר למטה אלא עולה ומיתמר.)

על המחדש חידושים לנפות בשלוש־עשרה נפה את חידושו עד שיציע אותם ללומדים, בחרדת המסורת עליו להתאזר שלא תתגבר עליו התאווה הבוערת בלבו של כל אדם לחדש, ובעטות צדק ירכב על דבר אמת ובזה בלבד יצליח, ולא ייכשל.

חידושו זה של אלבק, בריחו וטעמו, מקלקל לנו את החשק לחפש פירושים אחרים בספרו. אנו ממשיכים לשתות יינה של תורה מקנקנים קדושים שלנו.

ומספר המשנה לספר הספרים – לתנ"ך.

בתקופתנו רבו גם רבו המעוניינים בספר התנ"ך. וכאשר יענו את רוחו והולכים ומתרחקים מאמונתו ומצוותיו, כן ירבו ויפרוצו אלה המוצאים ענין בו (ולו שיהא מקום למנהיגי העם להתבצר ולהתגדל בו – לדעתם; שלמביניו יצא כבודם בבזיונם).

מזמנים קדומים באו אנשי המסורה וההולכים בעקבותיהם לדיק בנוסח

כל קוץ וקוץ בו, ובעל המנחת שי למשל הגדיל לעשות לברר וללבן כל מקום של ספק קטן שבקטנים, כל נקודה וכל טעם, יש שנתקבלו דבריו ויש שחולקים נגדו.

הופיע „בשנת העשור למדינת ישראל“ „תנ"ך ישראל“, הגיה הרב מרדכי ברויאר, הוצאת ניומן, תל-אביב.

והסביר ה„מגיה“ – המהדיר, שבחר בנוסח לטריס כיסוד למהדורתו, אלא מכיון שאלפי שגיאות דפוס נמצאו במהדורת לטריס בכתיב ובניקוד ובטעמים, ואף נכנסו בו תיקונים של שד"ל „נאלצתי להכניס אלפי תיקונים בכתיב בניקוד ובטעמים“.

כבודו של המהדיר במקומו מונח. אלא שלא כך דרכה של תורה. אמנם נתן הרב הראשי לא"י ריא"ה הרצוג ע"ה הסכמה, שאינה אלא עדות מפי עדות, שראש ישיבת הדרום העיד על המהדיר שאפשר ונכון לסמוך עליו, וכך לשונו של ראש ישיבת הדרום: שכל הכרעותיו של הרב ברויאר נעשו בדרכי הלכה וכו'. איך יאמר אחד ויחיד קבלו דעתי ותסמכו עלי? שר המשקים המשקה יינה של תורה, אפילו אילולא היה משקה בינתיים – חומץ במאמר הנ"ל, עליו לבדו ועל אמונתו יחיו צדיקים?

יפרסם נא ברויאר את מקורותיו ואת תיקוניו לתת אפשרות לבקר אותם ולראות מהו שתיקן „והכריע“ בהכרעות הלכה. יאמר על איזה מכריע הוא שהסתמך ועל איזה לא, ואל יאמר סתם קבלו דעתי, איך רשאים אנו לומר נאמן עלינו הדיין, שלא נדע היכן אלפי התיקונים אשר לו ואלפי ההכרעות. האם אינו חושש שיאמרו עליו, מה שכתב הראב"ד על מי שהיה גדול מכבוד המהדיר ומוכר ומפורסם ממנו: ולמה אסמוך אני על ברירתו וכו' ולא אדע החולק עמו אם הוא ראוי לחלוק אם לא, אין זה אלא כל קבל די רוח יתירא ביה.

ואם בתנ"ך לטריס שיבושים נכנסו, יהדיר ויוציא תנ"ך ויגיד על פי מי הגיה. על פי מנחת שי או ע"פ היידנהיים ולא תנ"ך ש„הגיה הרב מרדכי ברויאר“.

ואפי' אם נודה לו שבאמת בקי הוא ויסודי בדבריו – ואני מודה לו – לא כך היא דרכה של תורה ואין תורה הפקר אף לבקיאים בה להפיץ דבריהם ברבים כאילו הכרעותיהם הלכה למשה מסיני.

ואביא דוגמא לדבר: בהתחלת התורה „ולהבדיל“ דעות בין המסורה, הראשונים (המאירי) המנחת שי והאחרונים אם הלמ"ד בשוא או בחטף פתח, ועוד אם הוי"ו במתג או לא, ועוד אם הטעם בזקף קטן או גדול, וברויאר שינה את הזקף לא כבלטריס, אך השאיר בלא חטף ולא שם חטף כהמאירי אלא כמו היידנהיים, מי הוא המכריע?

* * *

אף בשטחים אחרים נעשו אותיות קודש בתקופתנו הפקר. ממציא כל אומן וכל מומחה כיום כתב חדש, אותיות חדשות לצורתן המקודשת של כתב אשור. אף כאן ראה נא ראה, איך נתמלאו ספרים וכמה דיו נשפכה וכמה קולמוסים נשתברו לדון על כל תג ותג של כתיבה קדושה. ואין להימנע ממי שיעסוק בשטח זה לעיין היטב בהם.

הופיע תנ"ך – כעת תורה בלבד – בהוצאת קורן בירושלם, „התנ"ך הראשון והמסודר ומודפס מחדש בנקודות וטעמים בארץ ישראל" (שם דרך אגב, „ולחבדיל", לא כמו אצל ברויאר). הרבה חיבה, הרבה יופי והרבה מסירות נפש מסר המו"ל להוצאה זו, ואין להתעלם מיופיו האותיות המצוירות מחדש ומהצלחת סידורים טכניים לרוב, המקילים על קריאת האותיות, כגון הפרדת נקודות השי"ן מנקודות החולם, סידור טעמי המקרא שלא ייכנסו לתוך הנקודות ועוד ועוד.

אך אין צורות האותיות הפקר. והנהגה החדש בארץ לא לעשות את אות הרי"ש עגולה אלא לחבר את הגג ואת הרגל בזוית ניצבה ולהבליט את הדלי"ת רק על-ידי הקו הבולט – הן יהיה לצד ימין, הן למעלה, הן לשניהם כדרך קדמונינו, ובדרכם בחר המו"ל – בלבד, אינו מתאים להלכה. שלא יעשה רי"שין דל"תין (שבת קג ע"ב). ואף לזבוב חששו חכמינו שלא תיעשה על ידו דלי"ת לרי"ש ולהיפך (עי' סוטה) שכן מחריבים את העולם על-ידי-כך, אם כותבים אחר במקום אחר, ולהיפך.

עיקרה של רי"ש עגול, כמו צורת ראש אדם כשמה, ועיקרו של דלי"ת בזוית, כדלי"ת כשמה, כך כתבו ראשונים, ולהקל על הקריאה בלבד כתבו את הדלי"ת בבליטה ובעוקף. תכסה נא בתנ"ך החדש הזה איזו מלה השוה בניקוד בין בקריאה בדלי"ת בין ברי"ש, כמו בראשית ברא, ותראה אם לא יאמר לך שהוא מתוך הפסוק „אשר ברא ירבעם מלכו", או המלה ער – בן יהודה – ועל-פי עד – אחר, אם תוכל להכירה כשלא תהיה מושפע מהמלים הסובבות ולא מהכתיבה האחרת שבתוך אותו ספר של הדלי"ת. ומובטחני שרוב הקוראים יקראוהו כדל"ת ולא כרי"ש.

ובתקופתנו החדשה בלבד, המערבבת את התחומים מבין ה' אחד ואיסור השתחואה לאל אחר (ומשרד הדתות בלשון רבים יוכיח), הוא שהתחדש נוהג זה לקרב צורת הרי"ש לזו של דלי"ת, ואילו להלכה אילו אות רי"ש היתה כתובה בספר תורה או בגט בצורה זו ספק גדול אם ימצא מי שיכשיר את הספר, ואם כן למה לנו להשתמש בקנקנים מודרניים כל כך להשקות יינה של תורה, עד שחשש סילוף יהיה לקורא הותיק? (הדפסת שם הוי"ה בהוצאה זו של תורה בלי ניקוד, ולא כרגל בניקוד של נקודות קריאתו, יש למצוא לה טעמים ונימוקים. אלא סתירה תהיה בדבר